

מקור הדין - רבי ישמעאל ור"ע

כי יבער איש שדה או קרם ושלה את בעירה [בעירו] ובער בשדה אחר מיטב שדה ומיטב כרמו ישלם

דרבי ישמעאל - [דבניזק שיימינ]

[אהני גז"ש] נאמרה שדה למעלה בבזק ונאמרה שדה למטה לענין תשלומים - מה למעלה דניזק, אף שדה האמורה למטה דניזק.
[אהני קרא] כפשטה דקרא דמזיק: דאי אית ליה למזיק עידית זיבורית - זיבורית דידיה מזיק לא שויא כעידית דניזק ואי אפשר לקיים מיטב דניזק דמשלם המזיק ליה מיטב שלו.

ור"ע - [דבמזיק שיימינ]

מיטב שדהו ישלם דהאיך דקא משלם הכתוב מדבר דהיינו מזיק.

[ברייתא] ר"ע - לגבות דניזקין מן העידית וק"ו להקדש

מאי ק"ו להקדש?

אילימא דנגחיה תורא דידן הדיט לתורא דהקדש ועל זה משלם מיטב, שור רעהו אמר רחמנא ולא שור של הקדש שהמזיק של הקדש פטור לגמרי.

אילימא לאומר הרי עלי מנה לבדק הבית ונתחייב בדיבורו, וזה בא הק"ו לומר דאתי גזבר ושקיל מעידית:

(דחיה) לא יהא אלא בעל חוב דהקדש, ובעל חוב דינו בבינונית.

ואפילו אם תמצא לומר בעל חוב שקיל בעידית כניזקין -

(דחיה) מה לבעל חוב דהדיט שכן יפה כחו בניזקין לשלם כאשר הוזק - תאמר בהקדש שכן הורע כחו בניזקין שהמזיק את ההקדש פטור לכן גם בבע"ח של הקדש לא ישלם מיטב.

[מסקנה] דנגחיה תורא דידן לתורא דהקדש - ר"ע סבר לה כר"ש בן מנסיא:

כתוב בתורה וק"י יגף שור איש את שור רעהו ולא של הקדש ומת ומקרו את

השור החי וחצו את כספו חצי חקו וגם את המת יחצו.

יש מחלוקת מה "רעהו" ממעט, ר"ש בן מנסיא סובר שבא להחמיר עליו, שאם נגח שור של הקדש משלם נזק שלם ורבנן שבא לפטור מתשלומים, כלהלן:

דתיניא ר"ש בן מנסיא אומר שור של הקדש שנגח לשור של הדיוט פטור ושל הדיוט שנגח לשור של הקדש בין תם ובין מועד משלם נזק שלם.

הגמרא מקשה למה צריכים להעמיד מחלוקת האם שיימינן בדניזק או מזיק פליגי:

[קושיא] דלמא דכ"ע בדניזק שיימינן, והכא בפלוגתא דר"ש בן מנסיא ורבנן קמיפליגי

[תירוץ] א"כ מאי לא בא הכתוב דמשמע שבקרא גופיה פליגי וקאמר ר"ע לא בא הכתוב לכך אלא לכך ועוד אם כדברך שר"ע מסכים לקולא שאמר רבי ישמעאל א"כ מאי ק"ו להקדש הרי משמע שבא להקל וכי בא להקל גם בהקדש! ועוד תניא בהדיא מיטב שדהו ומיטב כרמו ישלם מיטב שדהו של ניזק ומיטב כרמו של ניזק דברי רבי ישמעאל ר"ע מיטב שדהו של מזיק ומיטב כרמו של מזיק.

[עד כאן דף מט עמוד א]

הגמרא מביאה הסבר שני מה הכוונה מפני תיקון העולם שמובא במשנה:

ב. רבינא: לעולם מתני' בדמזיק שיימינן, ור"ש היא תלמידו של ר"ע: דדריש טעמא דקרא - דתיניא אמר ר"ש מפני מה אמרו:

1) הניזקין שמין להן בעידית: מפני הגזלנים ומפני החמסנין - כדי שיאמר אדם למה אני גוזל ולמה אני חומס למחר ב"ד יורדין לנכסי ונטולין שדה נאה שלי וסומכים על מה שכתוב בתורה מיטב שדהו ומיטב כרמו ישלם

בעל חוב בבינונית: כדי שלא יראה אדם לחבירו שדה נאה ודירה נאה ויאמר אקפוץ ואלונו כדי שאגבנו בחובי לפיכך אמרו בע"ח בבינונית, ואינו בזיבורית,

דא"כ אתה נועל דלת בפני לוין

2) כתובת אשה:

ר' יהודה: בזיבורית

ר"מ אומר בבינונית

אמר ר"ש מפני מה אמרו כתובת אשה בזיבורית? שיותר ממה שהאיש רוצה לישא האשה רוצה לינשא ולכן די לנו לתקן שתגבה מזיבורית.

וכ"כ כי היכי דתקיננו לה רבנן כתובה מיניה, כי נפקא איהי נמי ליתקני ליה רבנן כתובה מינה - אשה יוצאה לרצונה ושלא לרצונה והאיש אינו מוציא אלא לרצונו

אפשר דמשהי לה בגיטא וכיון דלא אשהי מדעתיה גירשה.

[משנה] כתובת אשה בזיבורית - אם גובה ממנו / מהיורשין

אמר מר זוטרא בריה דרב נחמן כתובת אשה בזיבורות אלא באלמנה שגובה מיתמי

- למרות שכל חיובי תשלומים מהיתומים הם מזיבורית, דס"ד אמינא משום חנינא ר"א שיישאו האנשים הם בעיני הנשים אקילו רבנן גבה, קמ"ל - אבל מיניה דידיה בבינונית.

הגמרא מביאה כמה קושיות עליו ולבסוף נשאר בקושיא, כלהלן:

ת"ש ר"מ אומר כתובת אשה בבינונית ממאן?

אילימא מיתמי, לית ליה לר"מ הא דתנן אין נפרעים מנכסי יתומים אלא מן הזיבורית! אלא לאו באשה שגובה כתובתה מיניה [מכלל דרבנן סברי בזיבורית

(דחיה) לא, לעולם מיתמי, ושאיני כתובת אשה משום חנינא

ת"ש מתניתין הניזקין שמין להן בעידית, ובעל חוב בבינונית, וכתובת אשה

בזיבורית ולא יתכן לומר מיתומים, שא"כ גם נזיקין ובעל חוב גוים מזיבורית, אלא לאו מיניה.

(דחיה) הכא במאי עסקינן, כגון שנעשה האב ערב לנדקי בנו, לבעל חוב בנו ולכתובת כלתו, שאם הבן לא יפרע, יגבה מן האב, ומת הבן ובאים לגבותו, והדין הוא ככה: והאי כי דיניה והאי כי דיניה:

ניזקין ובעל חוב - דמחיים של בן גבו שחל חייבו מחיים, איהו הערב נמי, כי מגבי להם כמחיים מגבי.

אבל כתובת אשה - דאלמנה לאחר מיתה גביא, ולאחר מיתה ממאן גביא - מיתמי, איהו נמי, כי מגבי כלאחר מיתה מגבי מזיבורית

[קושיא] ותיפוק ליה דערב דכתובה לא משתעבד לפרוע כמו שמבואר לקמן שהכי הלכתה.

[תירוץ] בקבלן שהבעל התפסי מטלטלים לאשתו, והיא מסרתן ליד הקבלן בתורת קבלנות ואח"כ החזירה לבעלה.

יש מחלוקת אם הערב משתעבד דווקא מתי שהיו נכסים ללוה בשעת הלוואה, שבזה אמרינן שהיה לו גמירות דעת להשתעבד, דסמך עליכם. כאן מדובר שאין נכסים לבן, שאל"כ, לא הוי גוים מהערב אלא מנכסיו, שהכלל הוא מתי שיש ללוה נכסים לפרוע, לא גוים מן הערב. על פי זה הגמרא מקשה:

הניחא למאן דאמר קבלן, אף על גב דלית ליה נכסי ללוה, משתעבד שפיר, אלא למאן דאמר אי אית ליה משתעבד, אי לית ליה, לא משתעבד^ב, מאי איכא למימר.

א. איבעית אימא בדהו ליה לבן נכסים בשעה שנעשה האב ערב ואח"כ ואישתדוף התקלקלו השדות.

כפר"ח דפירש משום חנינא שיהו הכל קופצין עליה לישאנה [אחרי שהיא מקבלת קרקע טובה בכתובתה, יהיה קל לה למצוא מישהו שישאנה]

^ב תוספות ד"ה אלא למאן דאמר אי אית ליה משתעבד כו'. והכא מיירי בדלית ליה דאי אית ליה נזקין אמאי בעידית כיון שיש ממון ליתומין דאפילו מיירי בקטנים דלא מצי ערב לאישתעווי דינא בהדיהו מ"מ לא היה להם לגבות כי אם מן הזיבורית כיון דאית ליה נכסי ליתמי ובקונטרס פ"י דהכא בדלית ליה דאי אית ליה הא קי"ל בגט פשוט (שם דף קעג). המלוה חבירו על ידי ערב אין נפרעים מן הערב תחילה וקשה דהכא איירי בקבלן:

ניתן לקבל את סיכומי 'סקלה וטריה' השבועיים על הדף היומי במייל arielmarcus5518@gmail.com - נשמח לקבל הערות ותיקונים.

^א תוספות ד"ה משום חנינא. פירש בקונטרס שיהיו האנשים נושאים חן בעיני הנשים וינשא להם וקשה דבפרק הכותב (כתובות דף פד.) [לענין אדם שמת, והניח בעל חוב ואשה, מי גובה ראשון] תנן ר' עקיבא אומר יתנו לכושל שבהם ואיכא דמפרש בגמ' לכתובת אשה משום חנינא ולפירוש הקונטרס לא הוה ליה למיקריה כושל דאדרבה האיש כושל שצריך למצוא חן בעיני האשה ובפרק נערה (שם דף נב:) ובפ"ק דקדושין (דף ל:) קחו לבניכם נשים ואת בנותיכם תתנו לאנשים בשלמא בנו בידו אלא בתו מאי עביד לה אלמא יותר הבעל מוצא לישא אשה ממה שהאשה בעל ולעיל נמי יותר משהאיש רוצה לישא אשה רוצה לינשא. ונראה